

Mina läroplaner i matematik från 1919 till 1994

Peder Claesson har varit folkskollärare, högstadie- och gymnasielärare, kommunal konsulent i Linköping och fortbildningskonsulent i matematik och fysik vid länsskolnämnden i Östergötland, metodiklektor och senare universitetsadjunkt i samma ämnen vid Linköpings universitet. Som universitetsbyråkrat hade han ansvaret för ämneslärarutbildningen vid universitetet. Han tog initiativet till den första matematikbiennalen och var med om att bilda Sveriges Matematiklärarförening 1994 vars förste ordförande han blev. Han var under tio år ansvarig för föreningens sommarkurs i Mullsjö. Han hade ansvaret för matematikbiennalerna i Stockholm 1980 och 1982 tillsammans med Lennart Skoogh, i Linköping 1988 och 1990, och 2002 i Norrköping tillsammans med Christer Bergsten.

Inledning

När jag gick i folkskolan på 1940-talet undervisades jag enligt 1919 års undervisningsplan för rikets folkskolor. I småskolan är det dock troligt att min lärare, som var till åren kommen, höll fast vid 1878 års Normalplan för folkskolan. När jag tog folkskollärarexamen 1955 fick jag i min hand Undervisningsplaner för rikets folkskolor 1955 (U55). Under mina första år som lärare arbetade jag efter Timplaner och huvudmoment vid försöksverksamhet med nioårig enhetsskola. Som kommunal konsulent fick jag vara med om att införa 1962 års läroplan (Lgr 62) i Linköping. Som fortbildningskonsulent fick jag introducera 1969 års läroplan (Lgr 69) i Östergötland. När 1980 års läroplan (Lgr 80) togs fram var jag skolkonsulent i matematik på skolöverstyrelsen och var med om att skriva den. Lpo 94 som kom sen tog pedagogerna över. Vid mitt seminarium hoppas jag på att få träffa andra som var med för att diskutera varför det blev som det blev.

Peder Claesson förbereder sin medverkan vid matematikbiennalen 2008

Från räkning till matematik

I den "gamla" folkskolan ingick inte matematik som ämne. Då var det räkning som gällde. Matematiken var förbehållen realskolan. I U55 kallades ämnet matematik redan från början. I samband med seminariet tittar vi på hur innehållet i undervisningen i räkning/matematik förändrats under 1900-talet

Den nya matematiken

Mängdläran m fl nya moment förknippas med Lgr 69. Det är då intressant att kunna konstatera att bland huvudmomenten för matematik finns inte något som kan förknippas med ny matematik. Den kan anas i supplementdelen, där den är skönjbar i Förslag till disposition av en studieplan. Däremot omnämns många nya begrepp och termer, som inte tidigare omnämnts bland huvudmomenten Lgr 69, i Kommentarer till föreslagna moment. Att den nya matematiken fick en sådan genomslagskraft till en början berodde på en omfattande lärarfortbildning och föräldrautbildning.

Betyg

De gamla positiva betygsbeskrivningarna: Godkänd, Med nöje godkänd, Med beröm godkänd, Med utmärkt beröm godkänd och Berömlig försvann i Lgr 62 och ersattes med den femgradiga relativa betygsskalan. Jag minns hur jag tidigare kunde glädja eleverna med ett Godkänd med tvekan (B?).

Betyget 2 beskrevs som "Något sämre än genomsnittlig presentation". Bland det tråkigaste som inträffade under min tid som lärare var avskaffandet av de gamla betygen.

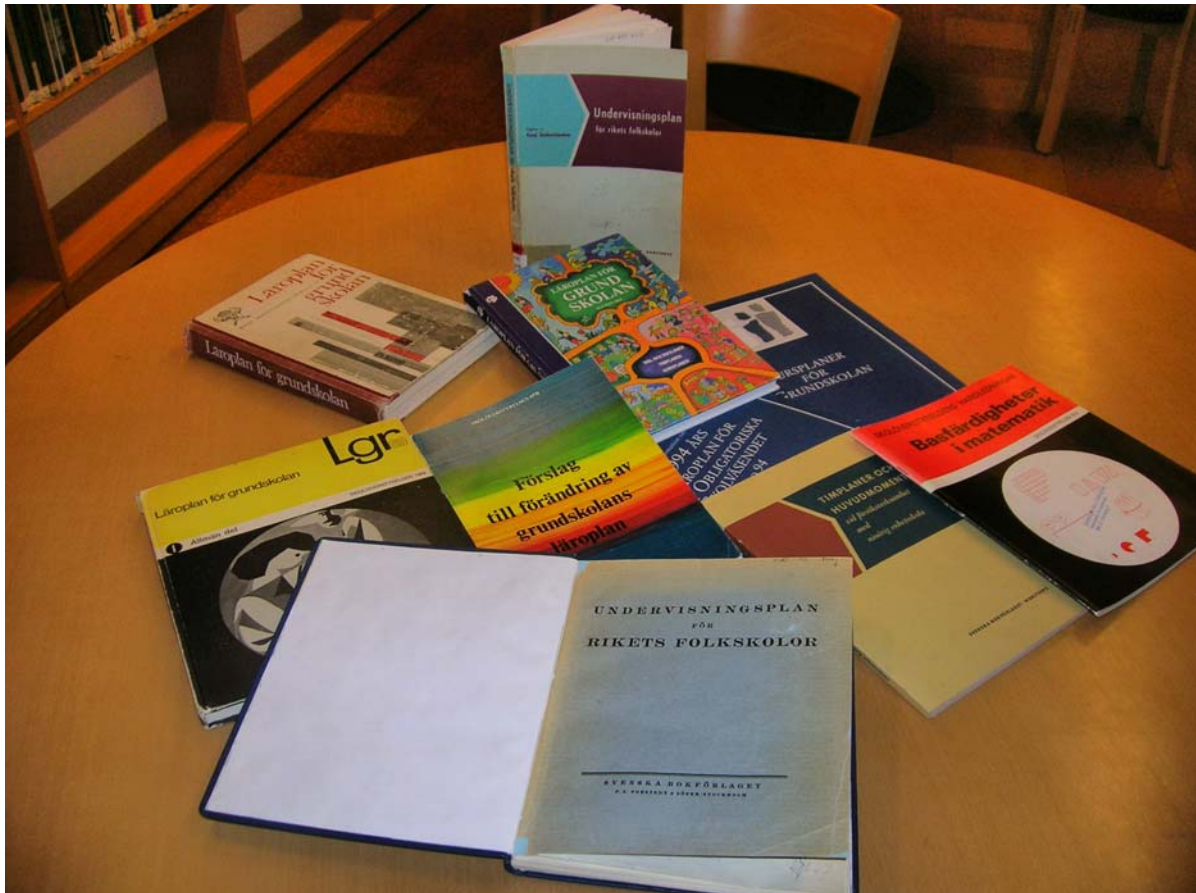
Fackpedagogerna hade börjat få grepp om skolan.

Alternativkurser och nivågruppering

Redan i timplanerna vid försöksverksamhet med nioårig enhetsskola kom alternativkurserna in som ett arv från realskolan. Vid varje ny läroplan har skolmyndigheterna sedan försökt avskaffa alternativkurserna och man lyckades när Lpo 94 kom.

Standardprov, diagnostiska uppgifter och gemensamma prov

Standardproven kom under 1940-talet för att betygen skulle vara genomförbara inför övergången till realskolan. När de inte behövdes längre kom olika former av gemensamma prov.

Ett urval läroplaner som kommenteras i samband med seminariet

Litteratur (urval)

Undervisningsplan för rikets folkskolor, 1919

Undervisningsplan för rikets folkskolor den 22 jan 1955, Kungl. Skolöverstyrelsen, 1955.
(U55)

Timplaner och huvudmoment vid försöksverksamhet med nioårig enhetsskola, Norstedts 1955.

Läroplan för grundskolan, Kungl. Skolöverstyrelsens skriftserie 60, (Lgr 62)

Läroplan för grundskolan (Lgr 69), allmän del, Utbildningsförlaget 1969

Läroplan för grundskolan (Lgr 69), Supplement Matematik, Utbildningsförlaget 1969

Sven Lindström: *Överteoretisering av den elementära matematikundervisningen*, A&W 1968.

Basfärdigheter i matematik, Skolöverstyrelsens handledningar, Utbildningsförlaget 1973

Kilborn, Lundberg, Selander, Öhlund: *Hej Läroplan. PUMP-projektet 15*, Göteborgs Univ 1973.

Förslag till förändring av grundskolans läroplan, Skolöverstyrelsen 1978,
Utbildningsförlaget

Läroplan för grundskolan (Lgr 80) allmän del, Skolöverstyrelsen 1980

Matts Håstad: *Svensk matematikundervisning 1950-1980*, Utbildningsproduktion AB Malmö 1980

Att räkna. En grundläggande färdighet. Kommentarmaterial Lgr 80, Utbildningsförlaget 1982

1994 års läroplan för det obligatoriska skolväsendet (Lpo 94), Utbildningsdepartementet 1994

Kursplaner för grundskolan, Utbildningsdepartementet 1994

Arne Helldén: *Skola på villavägar*, Förlaget Futurum 2002